

Rapport

Rapport over een klacht over het college van burgemeester en wethouders van Epe.

Datum: 17 februari 2011

Rapportnummer: 2011/056

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat het college van burgemeester en wethouders van Epe hem, na bijna veertig jaar voorzitter te zijn geweest van een stembureau, niet meer heeft uitgenodigd om zitting te nemen op een stembureau tijdens de verkiezingen voor de gemeenteraad op 4 maart 2010.

Bevindingen en beoordeling

Algemeen

1. Verzoeker is 39 jaar voorzitter geweest van een stembureau. Eerst 4 jaar in Epe en daarna 35 jaar voorzitter van een stembureau in zijn woonplaats Vaassen, gemeente Epe. Verzoeker is 29 jaar raadslid en 12,5 jaar wethouder geweest in Epe voor de lokale partij Nieuwe Lijn. Sinds juni 2007 schrijft verzoeker een column in het weekblad Veluws Nieuws.

2. Op 30 juni 2009 schreef verzoeker in zijn column over zijn ervaringen als voorzitter van een stembureau tijdens de Europese verkiezingen van juni 2009. Tijdens deze verkiezingen was de Experimentenwet Kiezen op afstand van toepassing en konden stemgerechtigden stemmen in een stemlokaal naar keuze. Dit experiment hield ook in dat burgers zich dienden te legitimeren als zij hun stem uit wilden brengen. Verzoeker schreef hierover onder andere het volgende:

"Deze keer mocht er op een stembureau naar keuze gestemd worden. Bijgevolg, iedereen moest zich legitimeren. Mooi voor mensen die eens iets anders willen, erg naar voor hen die hun paspoort waren vergeten. Zeer pijnlijk voor mij, als ik meerdere oude mensen die ik al mijn hele leven ken, daarom terug moet sturen. Ik kom ronduit in verlegenheid als ik bijna tachtigers (met rollator) na een uur terug zie komen om toch hun stemplicht te vervullen. Met onze regelgeving blijken we door te schieten. Kwalijk is het dat de dure stemcomputers die hooguit 10 keer zijn gebruikt op de schroothoop zijn gegoooid, omdat ze niet "waterdicht" zouden zijn. Dit anno 2009 waar bijna niemand meer een geheim maakt van zijn keuze.

(...)

Gemeenteraadsleden vormen een vaste kern op het stembureau. Opmerkelijk dat de burgemeester dan tegelijkertijd een raadsvergadering uitschrijft, waardoor raadsleden bij het tellen de vrijwilligers in de kou moesten laten staan. Het is te hopen dat dit niet weer gebeurt en dat zij met haar particuliere secretaris bovendien extra vrijwilligers werft voor het telwerk."

3. Het college heeft in de marge van een vergadering in augustus 2009 beslist verzoeker niet meer te benoemen als voorzitter van een stembureau voor de gemeenteraadsverkiezingen van 4 maart 2010. In overleg met de burgemeester wordt besloten om een senior ambtenaar van de afdeling Burgerzaken, die is belast met de uitvoering van de verkiezingen, die beslissing op 16 september 2009 persoonlijk aan verzoeker bij hem thuis mee te delen. Deze ambtenaar deelde verzoeker mee dat hij niet meer zou worden gevraagd om zitting te nemen in een stembureau vanwege de uitspraken die hij had gedaan in zijn column over het vragen naar identificatie aan bekenden. Volgens het college mag er geen enkele twijfel bestaan dat een voorzitter van een stembureau de Kieswet volledig naleeft. Zowel verzoeker als de betrokken ambtenaar hebben verklaard dat dit gesprek in een prettige sfeer is verlopen.

4. Enkele dagen na dit gesprek wordt verzoeker benaderd door een journalist over deze kwestie. In de landelijke media wordt er aandacht geschonken aan deze zaak. Zo verschijnt er op 8 oktober 2009 een stuk in Binnenlands Bestuur waarin de gemeente Epe verklaart dat verzoeker niet meer zal worden benoemd als voorzitter van een stembureau omdat de gemeente er grote waarde aan hecht dat de Kieswet eenduidig zal worden uitgevoerd.

I Bevindingen

5. Op 5 oktober 2009 schrijft verzoeker een brief aan het college waarin hij, met een beroep op de Wet openbaarheid van bestuur, vraagt om een afschrift van het collegebesluit om hem niet meer te benoemen als lid/voorzitter van het stembureau. Op 16 oktober 2009 antwoordt het college dat men niet aan zijn verzoek kan voldoen omdat er geen schriftelijk besluit is genomen. Op 11 november 2009 dient verzoeker een klacht in bij de gemeente Epe.

6. Op 17 december 2009 brengt de klachtbehandelaar een advies uit aan het college. De klachtbehandelaar had de klacht in vier klachtonderdelen onderverdeeld.

Verzoeker maakt bezwaar tegen het besluit van het college dat hij niet meer gevraagd zal worden om zitting te nemen in een stembureau.

Ten aanzien van dit klachtonderdeel overwoog de klachtbehandelaar dat die beslissing geen besluit is in de zin van artikel 1.3, lid 1 Awb waartegen bezwaar kon worden gemaakt door verzoeker. De klachtbehandelaar adviseerde dit klachtonderdeel ongegrond te verklaren.

Verzoeker was van mening dat de beslissing om hem niet meer uit te nodigen om zitting te nemen in een stembureau behoorlijk geagendeerd en voorbereid tot een schriftelijk vastgelegd besluit van het college had moeten leiden.

De klachtbehandelaar overwoog dat er geen sprake was van een benoemingsbesluit in de zin van de Kieswet of de Awb en adviseerde dit klachtonderdeel ongegrond te verklaren.

Verzoeker klaagde erover dat de procedure voor acquisitie van stembureauleden niet op schrift is gesteld.

De klachtbehandelaar concludeerde dat verzoeker hierin gelijk had, maar concludeerde tevens dat de Kieswet het college geen verplichting oplegt om de benoemingsprocedure voor leden van een stembureau op schrift te stellen. De klachtbehandelaar overwoog verder dat het zorgvuldiger was geweest om de beslissing en de argumentatie van het college op schrift te stellen, eventueel met een mondelinge toelichting. Op die manier had verzoeker ook bedankt kunnen worden voor zijn inzet voor een goed verloop van de verkiezingen van de afgelopen 39 jaar.

De klachtbehandelaar adviseerde dit klachtonderdeel gedeeltelijk gegrond te verklaren.

De klachtbehandelaar stelde vast dat het college op 18 november 2009 een oproep in de Stentor had geplaatst waarin het college belangstellenden oproept zich kandidaat te stellen voor deelname aan een stembureau. Dezelfde tekst stond ook op de website van de gemeente. In de advertentie stond onder andere de volgende tekst.

"U stelt de identiteit vast van de kiezer en controleert of een kiezer niet uitgesloten is van deelname aan de verkiezing; U ziet er op toe dat zij of hij op de juiste manier de stem uitbrengt; U geeft uitleg als iemand daar om vraagt en u verricht uw werkzaamheden naar de letter en de geest van de Kieswet. Stemmen is namelijk ontzettend belangrijk en het uitbrengen en tellen van stemmen moet natuurlijk vlekkeloos verlopen. U ziet daarop toe.

Kortom, lijkt het u leuk om op deze manier aan de verkiezingen mee te werken, dan horen wij dat graag van u. We verwachten dat u minimaal 18 jaar bent, accuraat en prettig in de omgang en dat u zich op het stembureau politiek neutraal opstelt."

Verzoeker klaagde er tenslotte over dat de criteria voor benoembaarheid in een stembureau niet behoorlijk openbaar zijn gemaakt.

De klachtbehandelaar concludeerde dat verzoeker op het moment dat de beslissing van het college aan hem bekend werd gemaakt, wellicht gelijk had. Wellicht, omdat hij niet uitsloot dat bij gelegenheid van vorige verkiezingen het college ook in advertenties of anderszins criteria voor benoembaarheid naar buiten heeft gebracht. De klachtbehandelaar concludeerde dat hiervoor geen wettelijke verplichting bestond en dat het college ten opzichte van verzoeker persoonlijk niet tekort was geschoten.

De klachtbehandelaar adviseerde dit klachtonderdeel ongegrond te verklaren. Tot slot deed de klachtbehandelaar een aanbeveling aan het college.

“Ik geeft het college van burgemeester en wethouders in overweging de procedure die tot benoeming leidt van leden van stembureaus en de daarbij door het college gehanteerde criteria expliciet schriftelijk vast te leggen en openbaar te maken.”

7. Op 4 februari 2010 besloot het college het advies van de klachtbehandelaar over te nemen en de klacht ongegrond te verklaren. Het college besloot de aanbeveling niet over te nemen omdat het college zich een zo groot mogelijke vrijheid wil voorbehouden om leden van stembureaus te vragen. Volgens het college perkt het opstellen van criteria die vrijheid in. Om die reden achtte het college het niet gewenst de aanbeveling van de klachtbehandelaar over te nemen.

8. Omdat verzoeker zich niet met de beslissing op zijn klacht kon verenigen, wendde hij zich op 10 mei 2010 tot de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman heeft in eerste instantie gekeken naar de mogelijkheid van een gesprek tussen verzoeker en het college. Verzoeker gaf de Nationale ombudsman te kennen dat hij een gesprek met het college erg op prijs zou stellen. Een medewerker van de Nationale ombudsman heeft vervolgens de gemeente telefonisch benaderd en gepolst of men bereid was tot een gesprek met verzoeker.

9. Het college is niet op dit verzoek ingegaan en de Nationale ombudsman heeft vervolgens een schriftelijk onderzoek opgestart. Bij de opening van het onderzoek zijn het college twee vragen gesteld.

Vraag 1

Kunt u aangeven op welk moment of op welke wijze verzoeker de Kieswet niet eenduidig heeft uitgevoerd?

Het college antwoordde hierop dat er bij het college geen gevallen bekend zijn dat verzoeker de Kieswet niet juist heeft nageleefd.

Vraag 2

Kunt u nader motiveren waarom de vrijheid van uw college wordt ingeperkt, als u zelf het beleid en de criteria voor het benoemen van stembureauleden kan vaststellen en schriftelijk vastlegt?

Het college antwoordde hier als volgt op.

“In Epe beschikken wij gelukkig over veel enthousiaste vrijwilligers die zich aanmelden voor dit werk. Vaak zijn dit meer mensen dan er daadwerkelijk nodig zijn. Toch roepen wij per verkiezing vaak wat ruimer mensen op om een training te volgen. Degenen die zich opgeven weten dat ze wellicht niet allemaal daadwerkelijk opgeroepen zullen worden om zitting te nemen in een stembureau.

Niet iedereen is per definitie, alhoewel enthousiast, geschikt voor dit werk. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn, die vaak situationeel en persoonsgebonden zijn. Een en ander valt dus in de ogen van het college niet in algemene criteria vast te leggen. In het algemeen leggen wij tijdens de training uit dat we mensen zoeken die zeer accuraat en stressbestendig zijn en met gezag en volle overtuiging de Kieswet moeten uitvoeren. Er mag zelfs geen schijn van twijfel zijn over enig falen in dit opzicht. In toenemende mate zien wij ook steeds mondiger kiezers die in het stembureau soms een tijdlang kritisch de werkzaamheden van het stembureau bezien. Dit betekent dus ook dat alle stembureauleden ook over zeer goede en communicatieve eigenschappen moeten beschikken, om zaken echt vriendelijk en helder en met overtuiging uiteen te kunnen zetten. Het samenstellen van een team dat een stembureau vormt is maatwerk en vereist een zo groot mogelijke vrijheid van handelen voor hen die deze taak uitoefenen.

Het college heeft om bovengenoemde redenen besloten geen algemene beleidsregels vast te stellen.”

10. Op 25 november 2010 heeft het college verzoeker alsnog benaderd met de vraag of verzoeker bereid was tot een gesprek. Verzoeker gaf aan dat hij een gesprek nog steeds zinvol vond, maar hij wilde eerst het oordeel van de Nationale ombudsman afwachten.

II Beoordeling

11. Het verbod van vooringenomenheid houdt in dat overheidsinstanties zich actief opstellen om iedere vorm van een vooropgezette mening of de schijn van partijdigheid te vermijden.

Dit houdt in dat een overheidsinstantie geen diskwalificerend oordeel uitspreekt over een burger indien dit niet steunt op objectieve feiten.

12. Het college heeft meerdere malen verklaard dat het verzoeker niet meer zou vragen om zitting te nemen in een stembureau vanwege de uitspraken die hij had gedaan in zijn column over het vragen naar identificatie aan bekenden die hij al jaren persoonlijk kende. Volgens het college mag er geen enkele twijfel bestaan dat een voorzitter van een stembureau de Kieswet volledig naleeft. Het college heeft, door de Nationale ombudsman daarnaar gevraagd, aangegeven dat er geen gevallen bekend zijn waarbij verzoeker de Kieswet niet juist heeft nageleefd.

13. Verzoeker had in zijn column van 30 juni 2009 geschreven over zijn ervaringen als voorzitter van een stembureau tijdens de Europese verkiezingen van juni 2009. Tijdens deze verkiezingen was de Experimentenwet Kiezen op afstand van toepassing en konden stemgerechtigden stemmen in een stemlokaal naar keuze. Dit experiment hield ook in dat burgers zich dienden te legitimeren als zij hun stem uit wilden brengen. Verzoeker had in zijn column geschreven dat het hem moeilijk viel om (oudere) mensen waarvan hij

sommigen al tientallen jaren kende, terug te moeten sturen omdat zij geen identificatiebewijs mee hadden genomen naar het stembureau.

14. De Nationale ombudsman is van oordeel dat niet is gebleken dat verzoeker in de 39 jaar dat hij voorzitter op een stembureau is geweest, zich niet aan de Kieswet heeft gehouden of bepalingen uit de Kieswet zou hebben overtreden. De beslissing van het college om verzoeker niet meer te benoemen als voorzitter van een stembureau wordt niet door feiten ondersteund. Eerder lijkt het erop dat het college verzoeker niet wilde herbenoemen omdat zijn kritische opmerkingen over de burgemeester in het verkeerde keelgat waren geschoten. Deze opmerkingen waren echter niet van dien aard dat zij de beslissing om verzoeker niet te herbenoemen rechtvaardigden. Gezien het bovenstaande heeft het college gehandeld in strijd met het verbod van vooringenomenheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Epe is gegrond wegens strijd met het verbod van vooringenomenheid.

Aanbeveling

Zowel het college als verzoeker hebben aangegeven dat zij een gesprek zinvol zouden vinden. De Nationale ombudsman doet het college de aanbeveling het initiatief te nemen voor een gesprek met verzoeker.

Slotbeschouwing

Verzoeker mag beschouwd worden als een burger die veel tijd en energie gestoken heeft in zijn burgerschap en de gemeente Epe heeft daarvan voluit kunnen profiteren. Hij was 39 jaar voorzitter van het stembureau, 29 jaar gemeenteraadslid en 12,5 jaar wethouder.

Het schrijven van een kritische column over de gang van zaken bij de verkiezingen en het optreden van de burgemeester leidde echter tot een wat ruw einde van zijn inzet voor de gemeente Epe: hem werd meegedeeld dat hij niet meer zou worden gevraagd om zitting te nemen in een stembureau. Daargelaten het feit dat hiermee de vrijheid van meningsuiting onder druk wordt gezet en de Nationale ombudsman de kritische kanttekeningen van verzoeker zeer voorstelbaar vindt, lijkt het er toch wel sterk op dat hem die kritische kanttekeningen kwalijk werden genomen. En dat om die reden hem de mogelijkheid onthouden werd om nog in het stembureau zitting te nemen. Ik hoop dat door een gesprek van de gemeente met verzoeker de vervelende nasmaak van deze zaak kan worden

weggenomen.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

2010.05923

de Nationale ombudsman